

KONYA İL JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARET RAPORU

Rapor No:
2026/3

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 15/1/2026 tarihli ve 2026/23 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	4
II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	5
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	10
A. Değerlendirme	10
B. Tavsiyeler.....	11

KISALTMALAR

AIÖK/CPT	: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
cm	: Santimetre
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendi uyarınca UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 99'uncu maddesine göre; *“gözetimine alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözetim işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözetimine alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözetimine alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği”* hükme bağlanmıştır.

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözetimine Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde nezarethaneler:

“şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendine göre; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK’in) görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda; özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere haberli veya habersiz ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 24/4/2025 tarihinde Konya İl Jandarma Komutanlığı¹ Nezarethanelerine **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ..., Sosyal Hizmet Uzmanı ..., Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi üzerine Konya Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Konya İl Jandarma Komutanlığı yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK’in UÖM görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, Komutanlık ve faaliyetleri ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet, Komutanlığa bağlı nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş olup ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 30/12/2024 tarihli ve 2024/1310 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 14/4/2025 tarihli ve 49918 sayılı olurlarına istinaden 24/4/2025 tarihinde Konya İl Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Selçuklu ilçe merkezinde bulunan İl Jandarma Komutanlığı ek hizmet binası, 2000 yılında inşa edilmiş olup 2002 yılında hizmet vermeye başlamıştır. Komutanlığa toplu taşıma araçları ile ulaşım mümkündür.

¹ Bundan sonra Komutanlık olarak ifade edilecektir.

11. İl Jandarma Komutanlığı bünyesindeki nezarethanelerin Karatay, Selçuklu ve Meram İlçe Jandarma Komutanlıkları tarafından ortak olarak kullanıldığı öğrenilmiştir.

12. Ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan² bulunmamaktadır. Nezarethanede en son ziyaret tarihinden üç gün önce tutulan bulunduğu defter kayıtlarından anlaşılmıştır.

13. Komutanlıkta nezarethanelere merdiven ile erişim sağlanmaktadır. Binanın girişinde engelli rampası veya engelli asansörü bulunmadığı, benzer şekilde nezarethane odalarının içerisinde de engelliler için tutunma barı gibi hiçbir özel düzenleme yapılmadığı görülmüş, binanın bu nedenle engelli bireyler için erişilebilir olmadığı değerlendirilmiştir.³

14. Komutanlık bünyesinde erkek tutulanlar için 2 ve 3 kişi kapasiteli 2 adet, kadın tutulanlar için 2 kişi kapasiteli 1 adet olmak üzere toplam 3 adet nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odalarının girişlerinde cinsiyet ayrımına ilişkin tabelaların asılı olduğu görülmüştür.

15. Her bir nezarethane odasının standartlara uygun olarak 250 santimetre (cm) genişliğinde, 600 cm uzunluğunda ve 250 cm yüksekliğinde olduğu ölçülmüştür.⁴

16. Nezarethane odalarının kapıları dışa açılacak şekilde yapılmış, dıştan sürgülü ve kilitlidir.

17. Dikey demir parmaklıklar arasındaki mesafenin standartlara uygun şekilde 5-6 cm olduğu ölçülmüş olup asılarak intihar riskine karşı yatay parmaklık bulunmadığı görülmüştür. Kamera kayıtlarının incelenmesi neticesinde bir tutulananın parmaklıkları esnetmek suretiyle kaçma girişiminde bulunduğu görülmüş olup parmaklıkların yeterince dayanıklı olmadığı anlaşılmıştır.

² Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca “tutulan” ifadesi kullanılacaktır.

³ 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, Geçici Madde: 2 “Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir.” hükmünü içermektedir.

⁴ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, (AİÖK) Standartları, Nezarethane, CPT/Inf (92) 3, para.43: “Bir polis hücresi (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 metrekafe civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2.5 metre mesafe olan yerler.”

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin “Nezarethane ve ifade alma odası” başlıklı 25’inci maddesinin birinci fıkrasına göre; “Nezarethaneler en az 7 metrekafe genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. Ancak, şüpheli sayısının çokluğu sebebiyle nezarethane imkânlarının yetersiz olması durumunda, nezarethaneler için öngörülen fizikî şartlara sahip başka yerler de kullanılabilir.”

18. Her bir nezarethane odasında; yere sabitlenmiş, üzeri silinebilir vinleks ile kaplı süngerden, yatmaya ve oturmaya müsait, kapasite ile uyumlu sayıda oturak bulunmaktadır.⁵

19. Nezarethane odalarında pil ile çalışan acil çağrı butonlarının olduğu görülmüştür. Tutulanların acil durum butonuna basarak nöbetçi personel ile iletişime geçtiği öğrenilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemelerde bir acil butonunun çalışır vaziyette olmadığı anlaşılmıştır.

20. Nezarethanede kapasitesine eşit sayıda battaniyenin hazır bulundurulduğu, battaniyelerin temiz durumda olduğu ve kişilerin kendilerine zarar vermelerinin önlenmesi için kenar lastiklerinin kesilmiş olduğu görülmüştür.⁶

21. Nezarethane odaları içerisinde tuvalet, banyo ve lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve banyo bölümü yarım kapı ile yatma/oturma alanından ayrılmıştır. Kamera görüntüleri izlenerek yapılan incelemede mahremiyetin ihlal edilmediği, tuvalet ve banyo alanlarının kamera açısında olmadığı görülmüştür.⁷ Tutulanan kendisine zarar vermesini önlemek için banyo duş başlığı ve hortumunun duvara gömülü olduğu görülmüştür. Tuvalet ve lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu fakat engellilerin kullanımı için tutunma barının mevcut olmadığı görülmüştür.

22. Nezarethanedeki banyo ve lavabolarda sıcak su bulunduğu görülmüştür.⁸

23. Tuvalet ve banyo bölümünde tuvalet kâğıdının olduğu fakat şampuan ve sıvı sabun gibi ürünlerin mevcut olmadığı görülmüştür. Söz konusu durum Komutanlık İdaresine iletilmiş olup İdare tarafından, ürünlerin tutulanların talepleri doğrultusunda kendilerine verildiği belirtilmiştir. Bölümde yapılan incelemede tuvalet ve banyoların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.

24. Nezarethane bölümlerinin her gözaltı işlemi sonrasında temizlendiği ve haftalık olarak rutin temizlik yapıldığı belirtilmiştir.

25. Nezarethane binasında bulunan yangın söndürme tüplerinin son kullanım tarihi yönünden uygun olduğu fakat zeminle temas eder vaziyette konumlandırıldığı görülmüştür. Öte yandan binada yangın merdivenin olmadığı anlaşılmıştır.

⁵ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmelik'inin "Nezarethane ve ifade alma odası" başlıklı 25'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Nezarethanelerde gözaltına alınan kişilerin yatmaları ve oturmaları için yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulundurulur."

⁶ Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK)'ne göre; "(...) nezarettede gece kalmak zorunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir. (...)." Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) - Rev. 2010, s. 7, para. 42

⁷ "(...) nezarettedeki kişiler mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olmalıdır. (...)." Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) - Rev. 2010, s. 13, para. 47.

⁸ AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002), s. 8, para. 42. "(...) Nezarettedeki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır. (...)."

26. Nezarethanenin kemirgen ve böceklerle karşı ilaçlamasının belediye tarafından rutin olarak yapıldığı ifade edilmiştir. İncelenen belgelerden son yapılan ilaçlamanın 18/4/2025 tarihinde gerçekleştirildiği görülmüştür.

27. Nezarethane odalarının yapay aydınlatmasının koridorda yer alan lambalar, doğal aydınlatmasının ise oda içindeki parmaklıklı ve telli pencerelerden gelen gün ışığı ile sağlandığı görülmüştür.

28. Havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları ve pencereler vasıtasıyla sağlandığı, ısıtmanın ise koridorlarda yer alan kalorifer sistemi ile sağlandığı görülmüştür.

29. Tüm odaların yeterli doğal ışıklandırmaya ve havalandırmaya sahip olduğu, yapay ışıklandırmanın da yeterli düzeyde sağlandığı anlaşılmıştır. Kamera kayıtlarının incelenmesi neticesinde gece saatlerinde nezarethane odalarına kısık bir ışık sağlandığı görülmüştür.

30. Tutulanların yemek ihtiyacının kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği şeklinde üç öğün olarak anlaşmalı yemek firmasından temin edildiği belirtilmiştir. Diyet yemek ihtiyacı halinde diyet menü de verildiği ifade edilmiştir. İncelenen belgelerden yemeklerin tutulanlara düzenli olarak verildiği anlaşılmıştır.

31. Tutulanların isim ve iade çizelgelerini içeren evraklar üzerinde yapılan incelemede giriş ve çıkış saatlerinin ve bu saat aralığında kendilerine verilen öğünün bilgisinin kaydedildiği görülmüş, saat 19.00'dan sonra gelen tutulanlara akşam yemeği verilmediği anlaşılmıştır.

32. İade çizelgelerinin tutulması ve öğünlerin teslimi hususunda Karakol Komutanlıkları arasında kayıt altına alma sistemlerinin farklılık arz ettiği anlaşılmıştır. Karatay Karakol Komutanlığına ait kayıtların⁹ incelemesi sonucunda, yemek verilen öğünlerde defterde ilgili alanda tutulan kişinin yalnızca imzasının mevcut olduğu; Selçuklu Karakol Komutanlığına ait kayıtların¹⁰ incelenmesi sonucunda, yalnızca yemeği teslim eden görevlinin imzasının yer aldığı; Meram Karakol Komutanlığına ait kayıtlarda¹¹ ise yalnızca yemeğin verilir/verilmediği bilgisinin yazıldığı görülmüş olup yemeklerin içeriği hakkında herhangi bir veri ile bir bütün halinde teslim eden ve kendisine yemek teslim edilen kişi/kişilerin bilgisine tüm kayıt sistemi içinde yer verilmediği anlaşılmıştır.

33. Tutulanlara talep etmeleri halinde 0.5 mililitrelik (ml) pet şişelerde su temin edildiği ifade edilmiştir.

34. Nezarethane odalarında musluklardan akan suyun içilebilir olmadığı konusunda bilgilendirici yazının mevcut olduğu görülmüştür.

⁹ İlgili kayıtların 21/1/2025 tarihlerinde Cumhuriyet savcısı tarafından incelendiği görülmüştür.

¹⁰ İlgili kayıtların 21/4/2025 tarihlerinde Cumhuriyet savcısı tarafından incelendiği görülmüştür.

¹¹ İlgili kayıtların 21/4/2025 tarihlerinde Cumhuriyet savcısı tarafından incelendiği görülmüştür.

35. Tutulanların sağlık muayenelerinde hekime bilgi vermesi durumunda gözetim altında kaldıkları süre içerisinde ilaç kullanımlarına izin verildiği, kullanımlarının takip ve kontrol edildiği ifade edilmiştir. Tutulanın yanında ilacının bulunmaması halinde ise ilgili Cumhuriyet savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet savcısının talimatına göre hekim tarafından reçete edilen ilaçların temin edilerek tutulana ulaştırıldığı belirtilmiştir.

36. Sağlık kayıtlarına ilişkin defterlerin incelenmesi sonucunda; Karatay Karakol Komutanlığı defterinde, tutulanlara ait hastane barkodlarının defter kenarına yapıştırıldığı, bazı kayıtlarda ise barkod bulunmadığı; Selçuklu Karakol Komutanlığı defterlerinde kimi kayıtlarda barkod yer almadığı, mevcut barkodların ise düzensiz yapıştırılması nedeniyle bilgilerin okunmasını güçleştirdiği; Meram Karakol Komutanlığı defterinde ise barkod uygulamasının olmadığı görülmüştür.

37. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise ilgili Cumhuriyet savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet savcısının talimatına göre görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkini sağlandığı ifade edilmiştir. Ambulansın Komutanlığa ulaşma süresinin 10 dakika olduğu öğrenilmiştir.

38. Nezarethanede acil müdahale çantasının bulunmadığı görülmüştür.

39. İbadet etmek isteyen kişiler için Komutanlık tarafından seccade temin edildiği ifade edilmiştir.

40. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin müdafî veya tercüman talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların defterde yer aldığı görülmüştür. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter¹² kayıtlarının görevli Cumhuriyet savcısı tarafından en son 21/4/2025 tarihinde incelendiği anlaşılmıştır.

41. Komutanlık bünyesinde 2 adet müdafî görüşme odası bulunduğu; müdafî görüşme odalarında masa ve sandalyenin mevcut olduğu, odada kamera bulunmadığı ve ses yalıtımının yeterli düzeyde olduğu anlaşılmıştır.

42. Komutanlıkta sesli-görüntülü kayıt yapan kamera sisteminin mevcut olduğu 1 ifade alma odasının bulunduğu görülmüştür.

¹² Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmelik'in "Nezarethaneye alınanların kaydına ait defter" başlıklı 12'nci maddesinde; "Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde: (...) c) Giriş işlemleri; 1) Yakalamanın yeri, tarihi ve saati, 2) Giriş tarihi ve saati, (...) e) Çıkış işlemleri; 1) Çıkarıldığı tarih ve saat, (...) belirtilir." hükmü yer almaktadır.

43. Komutanlıkta 12’si harekete duyarlı 28 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kamera görüntü kayıtlarının 61 gün süreyle saklandığı anlaşılmış olup gözetim işlemi olduğunda nezarethane görüntü kayıtlarının geriye dönük olarak elektronik kayıt ortamında arşivlendiği, en eski arşiv kayıtlarının bir yıllık olduğu anlaşılmıştır. Kamera sisteminin kesintisiz güç kaynağına bağlı olduğu, elektrik kesintilerinde jeneratörün devreye girdiği ve kayıtlarda kesinti yaşanmadığı ifade edilmiştir. Kamera kayıtlarında yapılan incelemede herhangi bir kör nokta olmadığı anlaşılmıştır.

44. Nezarethanelerin bulunduğu koridorun girişine yakalanan/gözetim altına alınan kişilerin sahip oldukları haklara ilişkin bilgilendirme formlarının Türkçe, Arapça, Fransızca, Rusça, Almanca ve İngilizce olarak 6 dilde asılı olduğu, Türkçe bilmeyen yabancı uyruklu kişilere uygulanacak işlemlerde tercüman¹³ marifetiyle iletişim sağlandığı ve hakları konusunda bilgilendirildikleri ifade edilmiştir.

45. Nezarethane talimatnamesi¹⁴ ve sanık hakları formunun mevcut olduğu görülmüştür.

46. Tutulanların üzerinden çıkan değerli eşya, para vb. eşyalarının tutanak altına alınarak emanet dolaplarında saklandığı öğrenilmiştir.

47. Personelin hizmet içi eğitim kapsamında ilk yardım, insan hakları, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim, işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimi gibi eğitimleri almadıkları öğrenilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

48. TİHEK’in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, İl Jandarma

¹³ AİÖK Standartları, Nezarethanelerde CPT standartlarının uygulanmasına ilişkin gelişmeler, CPT/Inf (2002) 15, para. 44; “Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarıh olarak bilgi verilmesi şarttır. Bunun gerçekleşmesini sağlamak için, polis tarafından gözetim altına alınan kişilere, söz konusu hakları açık bir biçimde belirten bir form nezaretlerinin başında sistematik olarak verilmelidir. Ayrıca söz konusu kişilerden, hakları konusunda bilgilendirildiklerine dair bir ifadeyi imzalamaları da istenmelidir.”

¹⁴ Yakalama, Gözetim Alma ve İfade Alma Yönetmelik’inin “Nezarethane ve ifade alma odası” başlıklı 25’inci maddesinin beşinci fıkrasına göre “Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır.”

Komutanlığı personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

49. Bina girişine ve nezarethaneye yalnızca merdivenlerle erişilebildiği ve asansör veya engelli rampasının bulunmadığı görüldüğünden, engelli bireylerin kullanımına uygun¹⁵, gerekli makul düzenlemelerin¹⁶ yapılması,

50. Engelli bireylere uygun banyo, tuvalet ve lavabonun bulunmadığı göz önüne alınarak söz konusu yerlere engelli bireylerin kullanımına uygun şekilde tutunma barlarının konulması¹⁷,

51. Demir parmaklıkların tutulma koşullarına uygun bir şekilde güçlendirilmesi,

52. Tutulanlara, nezarethaneye giriş saatlerine bakılmaksızın yemek temin edilmesi,

53. Tutulanlara verilen yemek kayıtlarının, yemeğin içeriği, yemeği veren personelin bilgileri, yemeğin verildiği tutulanın bilgilerini içerecek şekilde oluşturulması, her bir komutanlıkta söz konusu uygulamada yeknesaklığın sağlanması,

54. Sağlık kayıtlarına ilişkin defterin tutulma usulünde; tutulanın kişisel bilgilerine, varsa kronik rahatsızlıklarına, kişinin sürekli kullandığı ilaçların bilgilerine yer verilmesi, hastane barkodlarının bu verilerin görünümünü engellemeyecek şekilde defterde

¹⁵ BM Engelli Hakları Sözleşmesi (CRPD), 9’uncu maddesinin ikinci fıkrasında: “*Taraf Devletler aşağıdakileri gerçekleştirmek için de uygun tedbirleri alacaklardır. ... (b) Kamuya açık tesisleri işleten veya kamuya hizmet sunan özel girişimlerin engellilerin ulaşılabilirliğini her açıdan dikkate almalarının sağlanması*” hükmü yer almaktadır.

¹⁶ 5378 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde: “*Makul düzenleme; engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder.*” hükmü yer almaktadır.

¹⁷ BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: “*Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme’nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.*” hükmünü içermektedir. Committee on the Rights of Persons with Disabilities, Guidelines on article 14 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities: The right to liberty and security of persons with disabilities, 2015, para. 18; BM Engelli Hakları Sözleşmesi’nin denetim mekanizması olan Engelli Hakları Komitesi tarafından hazırlanan Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşme’nin 14. Maddesine İlişkin Kılavuz İlkeler uyarınca Taraf Devletlerin; “*alıkonulan engelli kişilerin alıkonuldukları yerde bağımsız olarak yaşayabilmelerini ve günlük yaşamın tüm yönlerine tam olarak katılabilmelerini sağlamak için, banyo, avlu, (...) gibi çeşitli alanlara ve hizmetlere diğerleriyle eşit bir şekilde erişimlerinin sağlanması da dâhil olmak üzere, ilgili tüm önlemleri alması*” gerektiğini, aksi takdirde “*erişilebilirlik ve makul düzenleme eksikliğinin engelli kişilerin Sözleşme’nin 17. maddesiyle bağdaşmayan ve 15(2) maddesinin ihlalini teşkil edebilecek standart altı alıkonulma koşullarına maruz bırakabileceğini*” vurgulamaktadır.

konumlandırılması ve düzenli olarak kayıtlarda yer almasının sağlanması, her bir komutanlıkta söz konusu uygulamada yeknesaklığın gözetilmesi,

55. Nezarethane odalarındaki acil durum butonunun çalışır durumda olduğunun düzenli aralıklarla kontrol edilmesi¹⁸,

56. Acil müdahale çantasının temin edilmesi,

57. Yangın söndürme tüplerinin zemin ile temasının kesilmesi ve yangın merdiveni inşasının sağlanması,

58. Personelin hizmet içi eğitim kapsamında ilk yardım, insan hakları, hassas gruplara mensup bireylerle iletişim, işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimi almaları yönünde eğitim programları hazırlanması

hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁸ AIÖK Standartları CPT/Inf (2002)15-part, para.48: “Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AIÖK heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir.”